

তেওঁৰ লাটৰ বাহিৰত মাটিৰ নোৱাৰিব আৰু উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্তাৰ দৰকাৰ হোৱা সময়ত নেমাটিব।

ৰায়তক জনাবলগীয়া কথা :

৩১। ৰায়তে নিজৰ মাটি সম্পৰ্কে যি কোনো জানিব খোজা কথা আৰু বিশেষকৈ ইস্তফা দিব খোজা দাগ নম্বৰ বিলাক মণ্ডলে জনাব লাগিব। লাটৰ প্ৰত্যেক গাঁৱৰ বন্দবস্ত নোহোৱা চৰকাৰী মাটিৰ বিঘা প্ৰতি খাজনাৰ নিৰিখ মণ্ডলে জানিব লাগে। আৰু কোনো লোকে জানিব খুজিলে জনাব লাগিব। মাটি সংক্ৰান্তত কোনো মানুহে কিবা জানিব বিচাৰিলে তেওঁ জনাব লাগিব।

পট্টাভুক্ত মাটিৰ সীমা দেখুওৱা :

৩২। মাটিৰ সীমা চমজোৱা দৰ্খাস্তবোৰত তলত দিয়া নিৰিখত আদালতী টিকট বা চৰকাৰে মাজে সময়ে নিৰ্দ্ধাৰিত কৰা হাৰত মাছুল দিব লাগিব। নগৰৰ মাটিৰ মাছুল দুগুন হব।

(ক) প্ৰথম ৫ বিঘাৰ কাৰণে বা তাৰ অংশৰ কাৰণে ২ টকা নিৰিখে,

(খ) পিছৰ ৫ বিঘাৰ কাৰণে বা কোনো অংশৰ কাৰণে এটকা নিৰিখে,

(গ) ইয়াৰ পিছত প্ৰত্যেক ৫ বিঘা বা ভগ্নাংশৰ কাৰণে এটকা নিৰিখে।

ৰাজহুৱা অনুস্থানৰ কাৰণে, সমবায় বা আন সামূহিক পামৰ কাৰণে বা ভূ-দান আন্দোলন সংক্ৰান্তত দান দিয়া মাটিৰ কাৰণে কোনো টিকট দিব নেলাগে।

জৰীপ চিহ্ন (চাৰ্ভে-মাৰ্ক) :

৩৩। প্ৰত্যেক গাঁৱৰ স্থায়ী জৰীপ চিহ্নৰ কাৰণে ৭ নং ফৰমত এখন পঞ্জী তৈয়াৰ কৰি ৰাখিব। মণ্ডলে প্ৰতি বছৰে প্ৰত্যেক চিহ্ন চাই পৰিদৰ্শনৰ তাৰিখ নিজৰ দিনপঞ্জীত টুকি ৰাখি চিহ্নৰ অৱস্থা আৰু আৱশ্যকীয় মেৰামতিৰ কথা

পঞ্জীত লিখি ৰাখিব। চিহ্নবোৰ মেৰামতি কৰিবলৈ বা নতুনকৈ বান্ধিবলৈ ব্যৱস্থা লব।

মণ্ডলে নিজ লাটত থকা আৰু চৰণীয়া গোপাচাৰ, আৰু অন্যান্য ৰাজহুৱা অনুস্থানৰ কাৰণে সংৰক্ষিত মাটিৰ সীমাৰ খুটিবোৰ প্ৰত্যেক বছৰে পৰিদৰ্শন কৰিব আৰু উপায়ুক্তই বিছৰামতে যাবতীয় তথ্য প্ৰেৰণ কৰিব। এই চিহ্নবোৰ শিলটিপ পঞ্জীৰ শেষৰফালে থকা খালি পাতত লিখি ৰাখিব আৰু একাদিক্ৰমে সুকীয়াকৈ নম্বৰ চলাই ৰাখিব।

এই পঞ্জীৰ বাহিৰেও প্ৰত্যেক মণ্ডলে ৪"-১ মাইল স্কেলত নিজ লাটৰ এখন মজমুলী নক্সা তৈয়াৰ কৰি ৰাখিব। আৰু এই মজমুলীত মণ্ডলৰ নিজ দায়িত্বত থকা সকলোবোৰ চিহ্ন দেখুৱাব। প্ৰথমটো নম্বৰ ১ ধৰি লাটে লাটে সুকীয়া সুকীয়াকৈ ক্ৰমানুসাৰে নম্বৰ চলাব; মজমুলী মেপৰ নম্বৰ জৰীপ চিহ্ন পঞ্জীৰ নম্বৰৰ লগত মিলাই ৰাখিব। একে লাটৰ সকলো প্ৰকাৰ চিহ্নৰ এক ক্ৰমিক নম্বৰ চলিব। আৰু উত্তৰ পশ্চিম কোনৰ পৰা আৰম্ভ কৰি দক্ষিণ কোনত শেষ হ'ব। একে চিহ্নকে দুজন বা ততোধিক মণ্ডলৰ দায়িত্বত নিদিব। দুজন মণ্ডলৰ সীমাৰ চিহ্নবোৰ ভগাই দিওতে দক্ষিণ আৰু পূৱৰ মণ্ডলক নিদি উত্তৰ আৰু পশ্চিমকোনত মণ্ডলৰ দায়িত্বত দিব।

মজমুলীত তলত লিখা প্ৰতীকেৰে ভিন ভিন চিহ্নবোৰ দেখুৱাব।

যেনে :-	তিনিশিৰীয়া শিল	△
	চাৰিকোণীয়া শিল, ইটাৰ বা কংক্ৰীডৰ	□
	কাননগোহৰ টিপ আদি কৰি বাকী সকলো চিহ্ন	○

অধিনিয়মৰ ৩৫ নং দফামতে শিমলু বা অন্য গছ ৰূলে ওপৰত দিয়া প্ৰতিকৰ ওপৰত এটা (+) ক্ৰছ চিহ্ন দিব। মজমুলী মেপত যদিও এই তিনিটা প্ৰতীকৰ ব্যৱহাৰ হ'ব পঞ্জীত কিন্তু আচল প্ৰতিবেদন দিয়ামতে চিনবোৰৰ বিতং বিৱৰণ দিব।

লুপ্ত আৰু পৰিত্যক্ত চিহ্নবোৰ পঞ্জীত বা মজমুলীত নেদেখুৱাব। যদি কেতিয়াবা নকৈ কোনো চিহ্ন দিয়া হয়, সেই চিহ্ন মেপত ৰঙা চিয়াহীৰে দেখুৱাব আৰু পঞ্জীৰ নতুন এখন পাতত মেপত বৰ্তমান থকা চিহ্ন বিলাকৰ শেষ নম্বৰৰ

পিচৰ নম্বৰটো দি ৰাখিব। প্ৰত্যেক মণ্ডলৰ পঞ্জীৰ ওপৰ পাতত সকলোবোৰ চিহ্নৰ এটা সংক্ষিপ্ত কৰি ৰাখিব।

চিহ্নৰ ৰক্ষনাবেক্ষণ :

৩৪। কেদেট্ৰাল জৰীপৰ সময়ত বা তাৰ পিচত যিবিলাক স্থায়ী গাঁৱৰ সীমাৰ চিহ্নত শিমলু গছ, টিপ বা শিল দিয়া হৈছিল সেই চিহ্ন বোৰ ভালকৈ ৰক্ষনাবেক্ষণৰ বাবে মণ্ডল দায়ী থাকিব।

৩৫। যি ক্ষেত্ৰত থিয়দোলাইট স্টেচনবোৰ থিয়দোলাইট খুটিৰ ৫ ফুট উদ্ভৰে শিমলু গছ ৰুই মাটিত চিহ্নিত কৰা থাকে, সেই গছ মৰিলে বা সৰু হলে তাৰ সলনি কমেও ১০ ফুট দীঘল ৬ ইঞ্চি ঘোৰ আৰু মাটিত ৩ ফুট দকৈ আন এটা শিমলু ডাল পুতিব। এই ডালটোৰ চাৰিও ফালে এটা টিপ ৰাখিব। আৰু টিপটো বাহঁৰে বেৰি ৰাখিব। এই টিপবোৰ মণ্ডলে নষ্ট নোহোৱাকৈ যত্ন সহকাৰে ৰক্ষনাবেক্ষণ কৰিব।

জৰীপৰ বাহিৰে আন কোনো সময়ত এই গছ ৰুবলৈ হলে এপ্ৰিল, মে, জুন মাহেই গছ সলোৱাৰ অতি ভাল সময়।

উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাই নিজে পৰিদৰ্শন নকৰালৈকে আৰু পৰিৱৰ্ত্তন সম্পৰ্কীয় হুকুম নিদিয়ালৈকে কোনো সাল সলনি, মেৰামতি আদি নকৰিব।

৩৬। যদি কোনো চিহ্ন বাটৰ ওচৰত থাকি, যাতায়তৰ অসুবিধা কৰে, আৰু যেতিয়া নৈয়ে খহায় বুলিও ভয় হয়, তেতিয়া সেই চিহ্নবোৰ লৰাব লগাত পৰে। এনেবোৰ ক্ষেত্ৰত উপায়ুক্তৰ হুকুম লব আৰু তলত দিয়া নিয়ম মানি চলিব।

তিনি সীমাৰ শেষৰ খুটাবোৰ লৰচৰ নকৰিব। নৈয়ে খহাই নিয়াৰ ভয় থাকিলে শিলৰ খুটাটো তুলি নিচেই ওচৰত থকা কিন্তু খহি যোৱাৰ ভয় নথকা থিয়দোলাইট স্টেচনত বহাব। সাধাৰণ থিয়দোলাইট স্টেচন চিহ্নবোৰ লৰচৰ কৰিবলৈ হলে ওচৰৰ স্টেচনৰ কোনো খুটাৰ ফালে পোনে পোনে সুবিধা অনুসৰি টিপটো এক দুই বা তিনি শিকলি আতৰাব। এনেকুৱা লৰচৰ কৰিলে তেতিয়াই মণ্ডলে হাতত থকা চলিত বছৰৰ মেপত, আৰু

অফিছত থকা মেপত দেখুৱাব। এই বিষয়ে এটা কথা মনত ৰাখিব লাগে যে এই পৰিৱৰ্ত্তন প্ৰায়ে দুখন আৰু তিনিশিৰীয়া হলে তিনিখন মেপত দেখুৱাব লাগিব।

যদি কোনো থিয়দোলাইট স্টেচন বা সীমাৰ চিহ্নৰ সঠিক অৱস্থান মণ্ডলে বিচাৰি নেপায় বা অৱস্থান সন্দেহযুক্ত হয়, তেন্তে কাননগোহৰ প্ৰত্যেক্ষ পৰামৰ্শৰ ব্যতিৰেকে মণ্ডলে কেতিয়াও তাক স্থায়ী ভাবে মাটিত চিহ্নত নকৰিব।

কাৰ্য্যভাৰ প্ৰদান :

৩৭। মণ্ডল বদলী হলে তেওঁৰ সলনি অহা তেওঁৰ লাটৰ মণ্ডলক সকলো পঞ্জী, বহী, কাগজ, যন্ত্ৰপাতি নিজেই সোধাই দিব। মণ্ডলে তেওঁৰ কাৰ্য্যভাৰ প্ৰদানৰ প্ৰতিবেদনৰ তিনিটা প্ৰতিলিপি কৰিব আৰু এটা চক্ৰৰ উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তালৈ পঠিয়াব, তেওঁৰ লাটৰ অসম্পূৰ্ণ কাম কাজৰ সকলোবোৰ কাগজ পত্ৰৰ এখন তালিকা দুকপি কৰি প্ৰতিলিপি চক্ৰৰ উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তালৈ পঠিয়াব।

পঞ্জী আৰু প্ৰবিবৰণ :

৩৮। তলত দিয়া পঞ্জী আৰু প্ৰবিবৰণ মণ্ডলে ৰাখিব আৰু হিচাব তৈয়াৰ কৰিব।

১। যোৱা পুনৰবন্দবস্তৰ সময়ত শ্ৰেণী ফলা মেপ আৰু শ্ৰেণী ফলা বহীৰ নকল।

২। চলিত চিঠা বহী।

৩। ম্যাাদী জমাবন্দী বহী।

৪। একচনীয়া জমাবন্দী বহী।

৫। ইস্তফা পঞ্জী

৬। ফৌত ফেৰৰ, যোত্ৰহীনৰ তালিকা।

৭। শিল টিপ পঞ্জী আৰু মজমুলী মেপ।

- ৮। কালি আৰু ফছল সংক্ষিপ্ত
- ৯। দিন পঞ্জী
- ১০। দৌল
- ১১। মেপ পৰীক্ষা কৰা নোট বহী
- ১২। প্ৰত্যেক গাঁৱৰ অনুমুদিত ৰাজহৰ বিঘা নিৰিখৰ প্ৰবিৱৰণ।
- ১৩। পট্টা কৰণ পঞ্জী
- ১৪। বেদখলী গোচৰৰ পঞ্জী
- ১৫। সৰ্ব্বোচ্চ ভূমি নিৰ্দ্ধাৰণ আইনমতে ৰাখিব নোৱৰা মাটিৰ পট্টাদাৰ পঞ্জী।
- ১৬। জলসিঞ্চন সংক্ষিপ্ত
- ১৭। ১৯৬১ চনৰ অসম গ্ৰামদান আইনৰ ধাৰামতে গঠিত হোৱা গ্ৰাম সভাৰ গ্ৰামদান সভাৰ তালিকা বহী।

৩য় খণ্ড - ক্ষেত্ৰ মেপ সংৰক্ষণ

নতুন মেপৰ প্ৰয়োজন :

- ৩৯। যি যি গাওঁত আবাদৰ পৰিৱৰ্ত্তন নিচেই কম সেই বিলাক গাওঁৰ এখন মেপত মণ্ডলে ৩ বছৰ কাম কৰিব পাৰে। চিঠা নকৈ লিখা হলে নতুন মেপৰ ব্যৱহাৰ কৰিব। আবাদৰ পৰিৱৰ্ত্তন বেচি থকা গাওঁত আৰু সকলোবোৰ অস্থায়ী গাঁৱৰ নতুন নতুন মেপত প্ৰতি বছৰে কাম কৰিব। মেপৰ ওপৰত কোন কোন বছৰৰ কাৰণে মেপ ব্যৱহাৰ কৰা হয় তাক লিখি ৰাখিব। আৰু পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহৰ দ্বাৰা প্ৰত্যায়িত কৰিব।

মেপৰ যত্ন :

৪০। মণ্ডলে মেপ পৰিষ্কাৰ কৰি আৰু নেসেমেকাকৈ ৰাখিব।

শিকলি পৰীক্ষা :

৪১। শিকলি আৰু টাৰ পৰীক্ষাৰ কাৰণে মণ্ডলৰ ঘৰৰ ওচৰত এটা ৬৬" ফুট দৈৰ্ঘ্য জোখৰ এডোখৰ সমান ঠাই ৰাখিব। আৰু জোখাটোৰ দুয়োমূৰে দুটা শকত কাঠৰ (বাঁহৰ নহয়) খুটি বহুদিন থকাকৈ মাটিত টানকৈ পুতি ৰাখিব। জোখটো সমান ১০ ভাগ কৰি ১০ লিংকৰ অন্তৰত একোটা সৰু খুটি পুতিব। সকলো মণ্ডলে সঘনে শিকলি পৰীক্ষা কৰি লব। আৰু কোনো ভুল পালে শুধৰাই লব। শিকলিৰ আঙঠি খুলি আৰু বন্ধ কৰি শিকলি শুদ্ধ কৰিবলৈ সকলো মণ্ডলে জানিব লাগে।

যন্ত্ৰ :

৪২। প্ৰত্যেক মণ্ডলক এখন ১৬" = ১ মাইল স্কেলৰ কঠা বৰ্গ নিৰ্দেশিত এক স্কোয়াৰ, এটা কম্পাচ, দাঠ কাগজৰ স্কেল, ২০ লিংকৰ টাৰ, আৰু গুলীয়া দিব লাগিব। যি ঠাইত আবাদ অস্থায়ী বা আবাদ বাঢ়ি থাকে সেই ঠাইৰ মণ্ডলকো ওপৰত কোৱা যন্ত্ৰৰ বাহিৰেও এই বিলাক দিব লাগিব :

১। গান্টুৰ শিকল ১ ডাল ২। প্লেন টেবুল এখন ৩। অপ্টিকেল স্কোয়াৰ বা ক্ৰচস্টাফ এটা ৪। পেনচিল এডাল ৫। ৰবৰ এটুকুৰা ৬। আৰু অন্যান্য জৰীপৰ লাগতীয়াল সামগ্ৰী।

ইস্তফা পৰীক্ষা :

৪৩। মেপত পেন্সিলেৰে দেখুৱা সকলোবোৰ দাগ মণ্ডলে চৰজমিনত পৰীক্ষা কৰিব আৰু য'ত আৱশ্যক হয় দাগৰ সীমা শুধৰাব। ইস্তফা হোৱা দাগ পৰীক্ষা কৰাৰ পাছত, তাৰ সীমা পেন্সিল থাকিলে কাটি দিব আৰু সীমা চপা বা চিয়াহীৰে হলে তাক একেদৰে ৰাখি দিব আৰু ৰুলৰ ৬২ দফামতে

কাৰ্য্য কৰিব। জাৰকালি অফিছৰ কাম কৰোতে ওপৰত কোৱা মতে কাটি দিয়া বেদখলৰ সীমাবোৰ ববৰ দি উঠাই দিব। হুকুম মতে বাদ হোৱা দাগবোৰতো এই নিয়মেই খাটিব। বসতি ঘন হোৱাৰ লগে লগে আৰু মাটিৰ প্ৰতি মানুহৰ চাহিদা বাঢ়ি যোৱাৰ কাৰণে আনকি একচনীয়া মাটি এৰি দিয়া অভ্যাসটো কমি আহিছে আৰু তেনেধৰণৰ বেচি মাটি আজি কালি নোহোৱা হৈছে।

পথাৰৰ কাম :

৪৪। মঙলে পথাৰত চফৰ কৰোতে (১) দৰ্খাষ্টিত মঞ্জুৰ হোৱা সকলোবোৰ মাটি জৰীপ কৰি মেপত তুলিব (২) নকৈ লোৱা মাটি আৰু পুৰণি দাগৰ ওচৰত নকৈ আবাদ বঢ়োৱা মাটিবোৰ যাতে এৰা নপৰে সেইবাবে চৰকাৰী দাগবোৰ সাবধানে পৰীক্ষা কৰি নতুন আবাদ জৰীপ কৰিব। (৩) গাঁৱৰ ম্যাদী দাগবোৰ চাব আৰু উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তা বা আন কোনো ক্ষমতা প্ৰাপ্ত বিষয়াই নামজাৰি গোচৰত দিয়া হুকুম মতে মেপ শুদ্ধ কৰিব। (৪) আৰু লটত থকা ৰাজহুৱা অনুস্থানৰ বাবে সংৰক্ষিত যেনে আলিকাষৰ মাটি, গোপাচাৰৰ মাটি, চাউনী বস্তী মাটি বিলাক চাব আৰু বেদখল হলে বেদখলী, প্ৰতিবেদন দিব। তেওঁৰ লটৰ ভিতৰত থকা চৰকাৰী মাটিৰ বেদখলী অংশ বা ৰাজহুৱা অনুষ্ঠানৰ কাৰণে সংৰক্ষিত জমিৰ বেদখলী অংশ, পেন্সিলেৰে মেপত দাগ কৰিব। আৰু বেদখলী পঞ্জীত নোট কৰিব, আৰু ১৯ নং দফামতে প্ৰস্তুত কৰা পঞ্জী বহীৰ জমাবন্দীত ভুক্ত কৰিব। সাধাৰণ খেতিৰ নিমিত্তে ৰখা লাখেৰাজ আৰু ফ্ৰিচিম্পল গ্ৰান্টৰ মাটিৰ যি বিস্তাৰিত আবাদ হয় তাক জৰীপ কৰিব আৰু স্থানীয় কৰ ধাৰ্য্য কৰাৰ কাৰণে আবাদৰ খণ্ড অনুযায়ী বেলেগ বেলেগ দাগ কৰিব।

ম্যাদীদাগৰ পৰিৱৰ্ত্তন :

৪৫। (১) মঙলে উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাই অনুমোদন নকৰাকৈ কোনো ম্যাদী মাটিৰ সীমা পৰিৱৰ্ত্তন কৰিব নোৱাৰিব। সংলগ্ন দাগবোৰ সীমা নক্সা কৰাত

ভুল থাকিলে আৰু সংশ্লিষ্ট পক্ষৰ সন্মতি দিলেহে উপ-প্রতি-সমাহৰ্ত্তাই উক্ত সীমা পৰিৱৰ্ত্তন কৰিবলৈ হুকুম দিব পাৰে। যেতিয়া উপ-প্রতি-সমাহৰ্ত্তাই তেনে হুকুম দিয়ে, তেওঁ নিজে সেই দাগবোৰৰ কালি আৰু খাজনা শুধৰাই দিব। সংশ্লিষ্ট পক্ষৰ এনে ভুলৰ সন্মতিৰ কথা চিঠাৰ মন্তব্য ঘৰত তেওঁৰ দস্তখত বা টিপচহী সহ উপ-প্রতি-সমাহৰ্ত্তাৰ দ্বাৰা প্রত্যায়িত কৰি ৰাখিব।

২। জৰীপত বেয়া ধৰণৰ ভুল পালে হুকুমৰ কাৰণে উপ-প্রতি-সমাহৰ্ত্তালৈ প্রতিবেদন দিব।

৩। দাগৰ এক অংশ মাটি এটা নামৰ পৰা আনৰ নামলৈ নিবলগা হলে আৰু যদি তেওঁবিলাকে মান্তি হয় মঙলে সেই মাটি জৰীপ কৰি মেপত পেন্সিলেৰে সীমা অঙ্কন কৰিব। কিন্তু উপ-প্রতি-সমাহৰ্ত্তাৰ অনুমোদন নোহোৱা পৰ্য্যন্ত সেই নতুন দাগত পৃথক নম্বৰ নচলাব, বা চিয়াহী নিদিব, বা চিঠাত পৃথককৈ নভৰাব।

বাম খেতিৰ ধানৰ মাটিত দুবাৰকৈ খাজনা লগোৱাৰ বিৰুদ্ধে সুৰক্ষাঃ

৪৬। মঙলে শীতকালিন চফৰত থাকোতে যি মাটি আগত বাৰিষা বাম খেতি কৰিবলৈ ভঙা দেখে সেই মাটি পিছৰ মূল বন্দবস্তৰ চফৰৰ বাবে তেওঁ পথাৰলৈ নোযোৱালৈকে জৰীপ নকৰিব আৰু জমা নকৰিব।

নতুন দাগ নম্বৰ চলোৱা নিয়ম :

৪৭। তলত দিয়া নিয়মেৰে নতুন দাগত নম্বৰ চলাব।

১। গাওঁৰ উত্তৰ পশ্চিম কোনৰ পৰা দক্ষিণ পূৰ কোনলৈ দাগত স্বাভাৱিক মতে নম্বৰ চলোৱা হ'ব। এই নিয়ম মতে আগৰ মেপবোৰ তৈয়াৰ কৰা হৈছিল।

২। পুৰণি মেপত নতুন দাগ বহুৱাব লাগিলে চিঠাৰ শেষ নম্বৰত পাচৰ নম্বৰটো সেই নতুন দাগৰ নম্বৰ হ'ব। এইদৰে নম্বৰ চলাওতে যদি মেপত নম্বৰৰ স্বাভাৱিক ক্ৰম ভঙ্গ হয় তেন্তে মেপৰ শেষ দাগৰ পিছৰ নম্বৰ নতুন দাগটোত দেখুৱাই চিঠা আৰু জমাবন্দীত সেই

দাগটোত এটা বাট্টা নম্বৰ লগাব লাগিব যাতে সেই দাগটো মেপৰ কোন খিনিত থাকে তাক জনাযায়। যেনে চিঠাত যদি শেষ নম্বৰ ২৫০ হয় আৰু যদি ৭৯ দাগৰ ওচৰত নতুন দাগ এটাৰ জৰীপ হয়, তেন্তে মেপত সেই নতুন দাগত নম্বৰ ২৫১ হয়। আৰু নথিত ৭৯/২৫১ হ'ব।

৩। যদি কোনো গাওঁ বৰ ডাঙৰ হয়, আৰু বেচি পৰিমাণে চৰকাৰী আৰু অস্থায়ী মাটি থাকে সেই গাওঁখন সুবিধা মতে কেইবা খণ্ড কৰি ভাগ কৰি লব আৰু প্ৰত্যেক খণ্ডৰ কাৰণে বিন্দু বিন্দু নম্বৰ আচুতীয়াকৈ ৰাখিব, যেনে প্ৰথম খণ্ডৰ ১-৭৫, দ্বিতীয় খণ্ডত ৭৬-১০০, তৃতীয় খণ্ড ১০১-১৬০, আৰু চতুৰ্থ খণ্ডত ১৬১-২০০। যিমান দূৰ পৰা যায় খণ্ড বিলাকৰ সীমা ৰেখা কোনো প্ৰকৃতিক চিহ্নৰ দ্বাৰা পৰিবেষ্টিত কৰি ৰাখিব।

অন্যথাই থিয়দোলাহিত বা কাননগোৰ টিপৰ পৰা সৰল ৰেখা টানিব। প্ৰত্যেক খণ্ডত এনে ভাবে নম্বৰ ভাগ কৰি দিব লাগে যে তাৰ ভিতৰৰ দাগত নম্বৰ চলাওতে যাতে নম্বৰৰ সংখ্যা কম নপৰে। যেনে কোনো খণ্ডত যদি ৫০ টা নম্বৰ লাগে যেন দেখে তালৈ ৭৫ টা নম্বৰ ৰাখিব। দাগ নম্বৰ চলাবৰ কাৰণে প্ৰত্যেক খণ্ডকে একোখন পৃথক গাওঁ বুলি ধৰি লব লাগে। আৰু প্ৰতি খণ্ডত ওপৰৰ দ্বিতীয় দফাত কোৱা মতে কাৰ্য্য কৰিব। প্ৰত্যেক খণ্ডৰ বাবে চিঠাত কিছু সুকীয়া পাত ৰাখিব। কোনো এটা দাগ দুটা খণ্ডত পৰিলে তাৰ বেছিভাগ যি খণ্ডৰ ভিতৰত পৰে সেই খণ্ডৰ নম্বৰ তাত দিব লাগিব। অধিক পৰিমাণে চৰকাৰী আৰু অস্থায়ী মাটি থকা নকৈ জৰীপ হোৱা গাওঁবিলাকত আৰু এনে মাটি থকা আন গাওঁৰ মেপ পুনৰ চপা হোৱাৰ সময়ত খণ্ড নম্বৰ চপোৱা নিয়মটো খটোৱাব লাগিব।

৪৮। (১) তলত দিয়া নিয়মবোৰ জৰীপৰ সময়ত পালন কৰিব লাগিব। সকলো জৰীপ শিকলিৰে কৰিব লাগিব। এক শিকলিতকৈ কম অফচেট জোখৰ জৰীপৰ বাবে ২০ লিঞ্চৰ টাৰেৰে জোখ কৰিব।

(২) সৰ্বসাধাৰণতে- এটা টিপৰ পৰা আন এটা টিপলৈ লাইন চলাব লাগে। কিন্তু যদি টিপবোৰ বহু আতৰত থাকে, বা মাজত ওখ হাবি বা জঙ্গল থাকে এনে ক্ষেত্ৰত ত্ৰিভুজ জৰীপ কৰিলেও হ'ব। অস্থায়ী

বা হাবিৰ মাজত অকলশৰীয়া হৈ থকা আবাদি মাটি মঙুলে মেপৰ শুদ্ধ ঠাইত দেখুৱাবৰ চেষ্টা কৰিব নেলাগে; এনে ধৰণৰ মাটি হলে অবাধে ত্ৰিভুজ জৰীপ কৰি মেপত দাগ তুলিব পাৰিব।

(৩) স্থায়ী দাগৰ কাষত নকৈ লোৱা দাগবোৰ টাৰেৰে জুখিলেও হব; কিন্তু যি দাগৰ সীমা শুদ্ধ বুলি ঠিক জনা থাকে তেনে দাগৰ সীমাৰ পৰাহে টাৰ চলাব।

৪৯। নতুন আৰু পৰিৱৰ্ত্তিত হোৱা পুৰণি দাগ বিলাক পেঞ্চিলেৰে টনা লাইন দি মেপত তুলিব। নতুন বাট পুখুৰী আৰু প্ৰাকৃতিক চিহ্নৰ পৰিৱৰ্ত্তন সমূহ মঙুলে মেপত দেখুৱাব।

৫০। ম্যাডি দাগৰ সীমাবোৰত আৰু একচনীয়া দাগৰ সীমাবোৰত কাৰ্যালয়ত চিয়াহী দিব। কিন্তু অস্থায়ী আৰু পৰিৱৰ্ত্তিত গাওঁত, যত অস্থায়ী আবাদৰ প্ৰচলন আছে আৰু বানপানী বা ঠিকমতে মেৰামতি কৰি নৰখাৰ ফলত সীমাৰ পৰিৱৰ্ত্তন হয় তেনে একচনীয়া দাগবোৰ পেঞ্চিলেৰে তুলি ৰাখিব পাৰে।

পথাৰৰ নতুন কামৰ নিমিত্তে মেপ তৈয়াৰ কৰা :

৫১। মঙুলে অফিছৰ পৰা জহকালি চফৰলৈ যোৱাৰ পূৰ্বে আগৰ বছৰত চফৰত যিবিলাক পৰিৱৰ্ত্তন হৈছিল সেইবোৰ নতুন মেপত তুলি মেপখন ঠিক কৰিব। নতুন মেপত একচনীয়া দাগবোৰ ট্ৰেচ কৰিলে, ট্ৰেচবোৰ তৎক্ষণাৎ পথাৰলৈ গৈ লাইন দি পৰীক্ষা কৰিব।

৫২। মেপ ছপা হোৱাৰ পিছত পৰিৱৰ্ত্তন হোৱা দাগবোৰ দেখুৱাবলৈ মেপৰ এক অংশৰ ছপা লাইনৰ ওপৰত যদি বহুত লাইন টানিব লগীয়া হয়, তেন্তে সেই অংশৰ এখন ট্ৰেচ তৈয়াৰ কৰি ট্ৰেচ কৰা অংশৰ ওপৰত পৰিষ্কাৰ ভাবে এঠা দি লগাই থব। সেই ট্ৰেচত গাওঁৰ সীমা, আৰু স্থায়ী চিহ্ন ৰাস্তা আদি, ইস্তফা নিদিয়া বা এৰা নপৰা ম্যাডি দাগবোৰো চিয়াহীৰে তুলিব। কিন্তু যদিহে গোটেই মেপতে এই পৰিৱৰ্ত্তন হয় তেন্তে তলৰ দফাত

বিস্তাৰিত ভাবে লিখা নিয়ম অনুসাৰে নকৈ মেপ ছপা কৰিবৰ কাৰণে বৰ্তমানলৈকে যি যি পৰিৱৰ্ত্তন হয় তাক দেখুৱাই এখন ট্ৰেচ মেপ কৰিব।

মেপ ছপা কৰা - (ভেন্দাইকিং)

৫৩। ওপৰত কোৱা নিয়ম অনুসাৰে বা ছপা মেপ শেষহৈ যদি নকৈ মেপ ছপা কৰিব লগীয়া হয়, তেনেহলে মেপ ট্ৰেচ কৰিবৰ আৱশ্যক নকৰে, কিন্তু গুৱাহাটীত থকা ড্ৰয়িং অফিছৰ পৰা চপোৱা মেপৰ পৰা দুখন নীলা চিয়াহীৰে ছপা কৰা মেপ আনি লব।

তলত দিয়া মতে সেই মেপ ব্যৱহাৰ কৰিব :

১। (ক) এঁখন মেপ পথাৰলৈ লৈ যাব আৰু প্ৰত্যেকটো দাগ চৰজমিনত লগত মিলাই চাব।

(খ) কোনো পৰিৱৰ্ত্তন হোৱা নেদেখিলে, দাগবোৰৰ নীলা সীমাবোৰ আগৰ দৰেই ৰাখি অফিছলৈ লৈ আহিব আৰু অফিছত চিয়াহী দিব।

(গ) পৰিৱৰ্ত্তন হোৱা দেখিলে নীলা ৰেখাৰ চাবেক সীমাবোৰ (যিবোৰ পৰিৱৰ্ত্তন হৈছে) পেঞ্চিলেৰে কাটি থব। যিবোৰ পৰিৱৰ্ত্তন হয়, যেনে বৰ্ত্তমান থকা দাগৰ সীমাৰ পৰিৱৰ্ত্তন দাগ ফলা, নতুন আবাদ, কিস্বা জান বা আলিৰ পৰিৱৰ্ত্তন, এই আটাইবোৰ শুদ্ধকৈ জৰীপ কৰি পেঞ্চিলেৰে মেপত তুলি অফিছলৈ যাব আৰু অফিছত চিয়াহী দিব। য'ত দুটা দাগ চামিল কৰিব লগাত পৰে, পুনৰ নম্বৰ চলাওতে যাতে সন্দেহ নহয় তাৰ নিমিত্তে চিয়াহী দিব নলগীয়া দুই দাগৰ মাজৰ নীলা (ব্লু) ৰেখাটোৰ ওপৰত পেঞ্চিলেৰে 'S' এই চিন দি দাগদুটা যোগ কৰি ৰাখিব।

২। (ক) যেতিয়া নীলা (ব্লু) মেপখন সকলো প্ৰকাৰে শুদ্ধ কৰা হয়, আৰু দৰ্কাৰ হলে দাগবিলাকত পুনৰ চিয়াহীৰে নম্বৰ চলোৱা হয়, দ্বিতীয়খন নীলা মেপত সংশোধনীখন মতে পৰিপাটীকৈ আৰু সাৱধানেৰে চিয়াহী দিব। দ্বিতীয়খন মেপ অফিছত চিতকৈ ৰাখি দিব, লুৰিয়াব নেলাগে, কাৰণ লুৰিয়াই থলে মেপত ভাজ হয় আৰু ফাট হয় আৰু

ছপা কৰোতে এইবিলাক কলা ৰেখাৰ দৰে ছপা হৈ ওলাব পাৰে।

(খ) মেপত লগোৱা চিয়াহী নকৈ ঘাঁহি লোৱা ইণ্ডিয়ান ইংক হব লাগিব। এই চিয়াহী ঘাঁহি ডাঠ কৰি লব লাগিব যাতে এই চিয়াহীৰে লিখা আখৰ আৰু টনা লাইনবোৰ শুকাই উঠিলে মেপখন পোহৰতো ডাঙি ধৰি পৰীক্ষা কৰাত সম্পূৰ্ণ কলা দেখায়, আৰু তাৰ মাজেদি একোকে দেখিবলৈ পোৱা নেযায়।

(গ) ৰেখা আৰু সংখ্যাবোৰ নিচেই মিহি হব নেলাগে। কিন্তু স্পষ্ট দৃঢ় হব লাগিব, সংখ্যাবোৰ বিক্ষিপ্ত হব নোৱাৰিব। নিচেই সৰু নকৰিব, কাৰণ অসমীয়াত '৩' ছপা কৰোতে '০' ৰ নিচিনা হৈ উঠে।

(ঘ) মেপৰ আগফালে বা পিছফালে কোনো এঠা আদি নলগাব আৰু যিমান পাৰে কম ঘাঁহা পিহা কৰিব।

- ৩। দাগৰ শ্ৰেণী ফলা টিপবোৰ, পুনৰ জৰীপৰ সময়ত হওক বা পিচতেই হওক দুয়োখন নীলা মেপত চিয়াহীৰে ফুট-ফুটীয়া লাইন দি দেখুৱাব।
- ৪। নীলা মেপৰ বিশুদ্ধ নকলত তলত দিয়া মৰ্মে জিলাৰ উপায়ুক্তই লিখি চহী কৰিব।

‘এই মেপ চৰকাৰৰ কৰ্তৃত্বত _____ চনত তৈয়াৰ কৰা হৈছিল আৰু _____ চনলৈকে শুদ্ধ কৰা হৈছে।’

- ৫। এইদৰে শুদ্ধ কৰা বিশুদ্ধ নকল মেপখন সাৰধানেৰে এডাল ৰুলমাৰি মাজত দি নুৰিয়াই ছপা কৰিবৰ কাৰণে দ্ৰয়িং অফিছলৈ পঠাই দিব।
- ৬। যেতিয়া ঘাই নক্সাবোৰ দ্ৰয়িং অফিছত ৰখা হয়, তেতিয়াহে সেই অফিছে নীলাৰঙেৰে ছপা নক্সা দিব পাৰিব। ভেণ্ডাইক ছপা প্ৰথা ওলোৱাৰ আগতে অৰ্থাৎ ১৯০৭ চনৰ আগেয়ে যিবোৰ মেপ তৈয়াৰ কৰা হৈছিল সাধাৰণতঃ সেইবোৰৰ পৰা একেবাৰে ছপা কৰা মেপ প্ৰস্তুত কৰিব নোৱাৰি। কিন্তু জিলাত ৰখা কলা চিয়াহীৰ ছপা কৰা মেপ দ্ৰয়িং অফিছলৈ পঠালে সেইবিলাকৰ সদায় ভালদৰে নীলা নক্সা ছপা কৰিব পাৰি। সেই কাৰণে নীলানক্সাৰ দৰকাৰ হলে বৰ্ত্তমান কলা নক্সাৰ কোনো কটাকটি নোহোৱা চাই দ্ৰয়িং অফিছলৈ পঠাব লাগে। বৰ্ত্তমান থকা মেপত যদি কোনো ৰকমৰ

পৰিৱৰ্ত্তন নাই হোৱা তেনেহলে তাক শুধৰাবৰ নিমিত্তে নীলা নক্সা খুজিবৰ একো দৰকাৰ নাই। এনে অৱস্থাত কলা নক্সাৰ কাৰণে লিখিব লাগে।

৫৪। জৰীপ কৰিবলগীয়া, বা পুনৰ জৰীপ কৰিবলগীয়া সকলোবোৰ গাঁৱৰ ক্ষেত্ৰত মেপত পাৰ্শ্ববোৰ সাৱধানে মিলাই চাব লাগে আৰু দ্ৰয়িং অফিছলৈ মেপ তৈয়াৰ কৰাৰ কাৰণে পঠোৱা কপিত পৰ্য্যবেক্ষক কাননগো আৰু উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাই “পাৰ্শ্ববৰ্ত্তী গাঁৱৰ নক্সাৰ লগত গাঁৱৰ পাৰ্শ্ব মিল হোৱা বুলি” এখন প্ৰমাণ-পত্ৰ লিখি দিব লাগে।

মেপ দাখিল :

৫৫। নতুন মেপ অফিছলৈ লওঁতে মঙুলে আগৰ ব্যৱহাৰী মেপখন অহা জাৰকালি চফৰ মেপ নহয় মানে লগত ৰাখিব। তাৰ পিছত তাক পঞ্জীয়ক কাননগোক জমা দিব আৰু তেওঁ যি যি চনৰ বাবে সেই মেপ ব্যৱহাৰ হৈছিল তাক লিখি অহা পুনৰ বন্দবস্তৰ সময়ত ব্যৱহাৰ কৰি পৰাকৈ মহাপেশ খানাত ৰাখিব। (১৯১ নং দফা চাওঁক)।

উপৰিস্থ বিষয়্যাই মেপ পৰীক্ষা কৰাৰ নিদৰ্শন :

৫৬। পৰিদৰ্শক সকলে দিয়া পৰ্ত্তাল লাইনবোৰ দেখাবলৈ মঙুলে এটি নোট বহী ৰাখিব; তাত গাঁৱৰ নাম, তাৰিখ, কোন দাগৰ পৰা কোন দাগলৈ লাইন দিয়া হৈছিল আৰু তাৰ ফল কেনে পাইছিল, সেইবিলাক কথা পৰিষ্কাৰকৈ লিখি ৰাখিব। সেই বিষয়্যাই পৰ্ত্তাল লাইনটো মেপত টনা আৰু ফুট দিয়া লাইনবোৰ দেখুৱাই থব, কিন্তু এই লাইন নতুন মেপলৈ নিব নালাগে।

৪র্থ খণ্ড - চিঠা

চিঠা তৈয়াৰ :

৫৭। চিঠাবহী বন্ধা আৰু ধাৰাবাহিক হব লাগিব আৰু প্ৰত্যেক পৃষ্ঠাতে দুটা বা ততোধিক দাগৰ, বাবে ৩ বছৰ ধাৰাবাহিক সময়ৰ কাৰণে ফছলৰ যাবতীয় তথ্য নোট কৰা থাকিব। প্ৰত্যেক পৃষ্ঠাতে নম্বৰ দিয়া থাকিব লাগিব। আৰু উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাই প্ৰমাণ-পত্ৰ দিব লাগিব। ধাৰাবাহিক তিনি বছৰৰ কাৰণে চিঠা ব্যৱহাৰ কৰিব। প্ৰত্যেক বছৰে ভৰোৱা সংশোধিত তথ্যবোৰ সেইবছৰৰ ঠিক আৰু সম্পূৰ্ণ ঘটনাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হব লাগিব।

মাটিৰ শ্ৰেণী বিভাগ :

৫৮। তলত বৰ্ণনা কৰা নিয়ম অনুযায়ী চিঠাৰ প্ৰত্যেক ঘৰ পূৰ্ণ কৰিব লাগে।

- ১। জহকালি পথাৰৰ কামলৈ যোৱাৰ পূৰ্বেই মঙলে চিঠাৰ ১ৰ পৰা ৭নং ঘৰলৈকে, আৰু ৩১নং ঘৰ পুৰনা চিঠাৰ পৰা ভৰ্ত্তি কৰিব। দাগ নম্বৰ ১নং ঘৰত মাটিৰ শ্ৰেণী ২নং ঘৰত কালি ৩নং ঘৰত ২নং আৰু ৩নং ঘৰ চিঠাত থকা সমুদায় দাগৰ কাৰণে যেনে- ম্যাডি, একচনীয়া, পট্টাভুক্ত বা চৰকাৰী সকলোবোৰৰ কাৰণে পুৰাব। যিবিলাক জিলাত পুনৰ বন্দবস্তৰ সময়ত এই তথ্যবোৰ ভৰ্ত্তি কৰা হোৱা নাই, পুৰনা শ্ৰেণী বহীত থকা প্ৰত্যেক দাগৰ মাটিৰ শ্ৰেণী চিঠাত পুৰাব আৰু যিমান চিঠা নতুনকৈ লিখিব সিমান বাৰ নকল কৰিব। যিবোৰ ঠাইত কোনো পিয়ল হোৱা নাই ২নং ঘৰত দেখুৱা শ্ৰেণীবোৰ বস্তি, ৰূপিত, ফৰিঙটি বা চাহ ইত্যাদি হব। বন্দবস্ত নোহোৱা মাটিৰ কাৰণে যি শ্ৰেণীভুক্ত হব পাৰে তাৰ বাহিৰেও তলত লিখা কথাবোৰ চিঠা বহীত নোট কৰিব।

(ক) আলিবাট, মথাউৰি, (খ) পানীতল, (গ) ৰিজাৰ্ড (ঘ) পতিত।

- ২। ৪নং ঘৰ বন্দবস্তী মাটিৰ কাৰণেহে পুৰাব। যেনে- খেৰাজ (ম্যাডি) বা (একচনা) বা নিষ্পি খেৰাজ বা লাখেৰাজ। যদি মাটিখিনি চাহখেতিৰ পট্টাৰ মাটি হয় তেন্তে “চাহ” বুলি লিখিব। পট্টাৰ প্ৰকাৰৰ লগত পট্টাৰ নম্বৰটো ৪নং ঘৰত নোট কৰিব।
- ৩। জমাবন্দী বহীৰ পৰা ৰাজহ আৰু স্থানীয় কৰ সম্পৰ্কীয় ৫ আৰু ৬ নং ঘৰ পুৰণ কৰিব।

চিঠা নামজাৰি :

- ৪। ৭নং ঘৰটো নকল কৰা সময়ত প্ৰত্যেক যুটিয়া পট্টাদাৰৰ নাম এটি বেলেগ লাইনত ভৰাব আৰু ক্ৰমান্বয়ে নম্বৰ দি যাব। ৭নং কলমত দেখুৱা মতে যদি কোনো পট্টাদাৰৰ পৰিৱৰ্ত্তন হৈছে তেন্তে আচল দখলকাৰৰ নাম ৮নং ঘৰত দেখুৱাব আৰু একাধিক পট্টাদাৰ হলে ৭নং ঘৰত যাৰ নামৰ ঠাইত এই নাম হব লাগে সেই নামৰ নম্বৰ দিব। আৰু দখল পৰিৱৰ্ত্তনৰ কাৰণ এটা শব্দৰে সৈতে (যেনে :- উত্তৰাধিকাৰী সূত্ৰে, খৰিদাসূত্ৰে, দান সূত্ৰে, সলনি সূত্ৰে) লিখিব। ৮নং ঘৰত লিখা কথাবোৰত মণ্ডলে চহী কৰিব আৰু তাৰিখ দিব। উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাই নামজাৰী মঞ্জুৰ কৰা মাত্ৰেই মণ্ডলে ৮নং ঘৰত লিখা নাম ৭নং ঘৰলৈ ততালিকে নিব। কিন্তু একচনীয়া পট্টাৰ মাটিৰ ক্ষেত্ৰত উত্তৰাধিকাৰ সূত্ৰে বা অংশীদাৰে সূত্ৰেহে প্ৰকৃত দখলকাৰৰ নাম ৮নং ঘৰত মণ্ডলে লিখিব আৰু যেতিয়া উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাই নামজাৰী মঞ্জুৰ কৰে তেতিয়াহে ৭নং ঘৰত নিব। আনপ্ৰকাৰে যেনে হস্তান্তৰ, বিক্ৰী, দান, বদলী, বন্ধকী, ইত্যাদি একচনীয়া মাটিৰ দখল পালে মণ্ডলে দখলৰ প্ৰকাৰ আৰু দখলকাৰৰ নাম, পিতাকৰ নাম আৰু ঠিকনা চিঠাৰ ৩১নং ঘৰত নোট কৰিব; কিন্তু ৮নং ঘৰত নহয়; আৰু চিঠাৰ নকলসহ তেনে দখলৰ কথা লিখি মণ্ডলে উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাৰ ওচৰত তেওঁৰ প্ৰতিবেদন দিব আৰু উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাই সেই সংক্ৰান্তত শেহতীয়া চৰকাৰে দিয়া নিৰ্দেশ আৰু হুকুম মতে ব্যৱস্থা লব।

ৰায়তীস্বত্ব :

৫। চৰকাৰে ৰায়তৰ ৰায়তীস্বত্ব প্ৰস্তুত কৰিবৰ কাৰণে বিশেষ নিৰ্দেশ দিলেহে ৯ৰ পৰা ১১ লৈকে এই ঘৰ কেইটা পুৰাব। পূৰ্বৱৰ্তী তথা অভিলেখ শুদ্ধ কৰি পৰিৱৰ্ত্তন সমূহ দেখুৱাব।

মাটিৰ ব্যৱহাৰৰ অভিলেখ :

৫৯। চিঠাৰ ১২ আৰু ১৩, ১৮ আৰু ১৯, ২৪ আৰু ২৫ ঘৰ ক্ৰমান্বয়ে ১ম বছৰ ২য় বছৰ আৰু ৩য় বছৰৰ কাৰণে ফছলবিহীন মাটিৰ (চৰকাৰী আৰু পট্টাভুক্ত) বৰ্ত্তমান ব্যৱহাৰৰ প্ৰকাৰ, কালিসহ নোট কৰিব। মাটিৰ ব্যৱহাৰৰ শ্ৰেণী তলত দিয়াবোৰৰ ভিতৰত যিকোনো এটা বা অধিক হব।

১। বন (২) অনুৰ্বৰ আৰু খেতিৰ অনুপযোগী মাটি (৩) অনা কৃষি কামত ব্যৱহাৰ কৰা (৪) স্থায়ী-গোপাচাৰ আৰু আন আন গোচৰণীয়া মাটি (৫) কালি সংক্ষিপ্ত নোদেখুৱা অন্যান্য গছ, শস্য বা জোপোহাৰ মাটি (৬) আবাদ্যযোগ্য গৰাবাদ (৭) বৰ্ত্তমান পতিত (৮) আন আন পতিত।

আচলতে বনাঞ্চল বা আইনৰ বিধান অনুযায়ী বননি বুলি ঘোষিত হোৱা মাটি, চৰকাৰী বা ব্যক্তিগত হলেও, বনাঞ্চল বুলি নোট কৰিব।

যদি কোনো অবগীকৃত (আনক্লাচ ষ্টেট ফৰেষ্ট) অথবা ব্যক্তিগত বনাঞ্চলৰ এক অংশ আচলতে জংঘল নাই অন্য কামত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে, সেই অংশটো আবাদী বা অনাবাদী জমিৰ উপযুক্ত ঘৰত নোট কৰিব আৰু বনাঞ্চলৰ পৰা কালিটো বাদ দিব: কিন্তু এই কথাটো সংৰক্ষিত বনাঞ্চলত নেখাটিব।

যিবিলাক মাটি গৰাবাদ আৰু প্ৰকৃততে খেতিৰ অনুপযুক্ত যেনে গছ-গছনি নোহোৱা পথাৰ, টিলা, শিল, দলনী, পলসৰ মাটি, বালিছৰ, সেইবোৰ গৰাবাদ আৰু অনাবাদী মাটি বুলি ধৰিব।

বস্তী বা বাৰীৰ মাটি, বেপাৰৰ ঠাইত মাটি, বাট, ৰেলৱে, কবৰস্থান, স্মশান, স্কুলঘৰ, মন্দিৰ, মজজিদ, খেল পথাৰ, পানীতল (যেনে- নদী,

পুখুৰী, মাছ থকা পুখুৰী, মথাউৰী, বান্ধ) অন্যান্য বাজহুৱা অনুষ্ঠানৰ কাৰণে সংৰক্ষিত মাটি, অনা-কৃষি কামত ব্যৱহাৰ হোৱা বুলি ধৰিব।

বাজহুৱা গোপাচাৰ, গাঁৱলীয়া গোপাচাৰ আৰু অন্যান্য গৰুচৰনীয়া জমি স্থায়ী গোপাচাৰ বা আন আন গোচৰনীয়া মাটিত ধৰিব।

জংঘল, বাঁহ, (ঘৰবস্তিৰ ভিতৰত বা বাহিৰত) খেৰৰ মাটি, কালি সংক্ষিপ্ত নদেখুৱা অন্যান্য শস্যৰ মাটিত দেখুৱাব। ঘৰবস্তিৰ ভিতৰত থকা বাঁহৰ জোপাৰ অন্তৰ্গত জমি বস্তিমাটিৰ বাহিৰত দেখুৱাব আৰু সেই মাটি অন্যান্য শস্যৰ মাটিৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব।

যিবোৰ মাটি খেতিৰ উপযোগী কিন্তু এতিয়ালৈকে কোনো আবাদ কৰা হোৱা নাই, বা এবাৰ খেতি কৰি ৫ বছৰতকৈ অধিক কাল পতিত কৰি ৰাখিছে সেইবোৰ মাটি আবাদ যোগ্য গৰাবাদ হব।

বৰ্তমান আবাদৰ সময়ত যিবোৰ মাটি পতিত হৈ থাকে তাক পতিত বুলি ধৰিব।

এক বছৰতকৈ বেছি কিন্তু ৫ বছৰতকৈ কম পতিত হৈ থাকিলে আন আন পতিত বুলি ধৰিব।

জলসিঞ্চিত মাটিৰ অভিলেখ :

৬০। ১৪, ২০, ২৬ নং ঘৰত পানী যোগানৰ উৎস আৰু ফছলী মাটিৰ খেতিত পানী যোগান ধৰা মাটিৰ পৰিমাণ। উৎসবোৰ তলত কৰা শ্ৰেণীভুক্ত হব লাগিব।

পানী যোগানৰ উৎস

বৰ্ণনা

১। খাল

১। চৰকাৰী খাল

২। ব্যক্তিগত খাল

২। পুখুৰী

১। চৰকাৰী পুখুৰী

(ক) ১০০ একৰতকৈ কম ঠাইত পানী

যোগান ধৰিব পৰা।

(খ) ১০০ একৰ বা তাতকৈ বেচি পানী
যোগান ধৰিব পৰা।

২। ব্যক্তিগত পুখুৰী

(ক) ১০০ একৰতকৈ কম ঠাইত
পানী যোগান ধৰিব পৰা

(খ) ১০০ একৰ বা তাতকৈ বেচি
পানী যোগান ধৰিব পৰা।

৩। নলী নাদ

১। বিদ্যুৎ চালিত

২। তেলৰ দ্বাৰা পৰিচালিত

৪। নাদ

১। চৰকাৰী

(ক) পকা

(খ) কেঁচা

২। ব্যক্তিগত

(ক) পকা

(খ) কেঁচা

৫। আন আন উৎস

ডোং, জুৰি ইত্যাদি

ফছল লিখা :

৬১। (১) ফছলৰ নাম আৰু মাটি কালি প্ৰথম, দ্বিতীয়, তৃতীয় বছৰত যথাক্ৰমে
১৫, ১৬ আৰু ২১, ২২ আৰু ২৭, ২৮ নং ঘৰত লিখিব।
জলসিঞ্চিত ফছলী মাটিৰ পৰিমাণ অজলসিঞ্চিত পৰিমাণৰ পৰা
পৃথকে লিখিব। পিছৰটোৰ পৰা ভালকৈ বুজাব পৰাকৈ আগৰটো
এটা ঘূৰণীয়া চিহ্নেৰে ঘেৰ দি ৰাখিব। উদাহৰণ স্বৰূপে যেনে- ৫৫নং
দাগৰ দহ বিঘা ধান খেতিৰ জমিৰ ভিতৰত ৬ বিঘাত পানী যোগান

ব্যৱস্থা আছে তেতিয়াহলে ১৫, ২১, ২৭নং ঘৰত দৰকাৰ মতে ধানখেতিৰ নাম ভৰাব আৰু তাৰ বিপৰীতে ৬ বিঘা ওপৰত আৰু ৪ বিঘা তলত যথাক্ৰমে ১৬নং, ২২নং আৰু ২৮নং ঘৰত দৰকাৰ মতে বহুৱাব। ৬ বিঘাটো এটা ঘূৰণীয়া চিহ্নৰে ঘেৰি ৰাখিব যাতে জলসিঞ্চিত অংশ বুলি ধৰিব পৰা যায়।

- ২। যদি কোনো ফছল অনাবন্দবস্তী মাটিত উৎপাদন কৰে তাৰ নাম আৰু মাটি কালি ক্ৰমান্বয়ে ১৫, ১৬ আৰু ২১, ২২ আৰু ২৭, ২৮ নং ঘৰত প্ৰথম, দ্বিতীয় তৃতীয় বছৰত লিখিব ৩১নং ঘৰত কত্ৰুত্ববিহীন আবাদ বুলি নোট কৰিব।
- ৩। যদি কোনো দাগত এটাতকৈ অধিক প্ৰকাৰৰ ফছল উৎপাদন কৰে, তেন্তে প্ৰত্যেক বিধ ফছলৰ কালি, অনুমানমতে ঠিক কৰি চিঠাত ভৰাব লাগে। ফছল জুখিব নেলাগে আৰু মেপত তুলিব নেলাগে।
- ৪। যি যি ফছল দেখুৱাবৰ নিমিত্তে ফছলী সংক্ষিপ্ত সুকীয়া ঘৰ আছে তেনে ফছল যদি ঘৰ থকা বাৰীত পোৱা যায় তেন্তে পৃথককৈ ভগাব আৰু তাৰ কালি বাৰী খনৰ কালিৰ পৰা বাদ দিব আৰু বাকী অংশ ঘৰ বস্তী বুলি দেখুৱাব। বাহনীৰে আগুৰি থকা বস্তী মাটি অংশ বাকী ঘৰ-বস্তী মাটিৰ পৰা বেলেগে লিখিব আৰু অনা-ফছলী মাটিৰ কালি ঘৰত এই তথ্য দেখুৱাব।

ঘৰ থকা বাৰীৰ বাহিৰত বাহনীৰ কালিও সেই ঘৰতে ভৰাব।

- ৫। যেতিয়া দীৰ্ঘদিনীয়া ফছল যেনে কুঁহিয়াৰ, যাৰ খেতি এবছৰতকৈ বেছি দিন থাকে তাৰ মাটি কালি দেখুৱাবলৈ হলে যিমান মাটিত খেতি কৰিছে তাৰ পৰিমাণ আৰু সেই বছৰত যিমান অংশৰ শস্য কাটিছে তাৰ পৰিমাণ বেলেগে দেখুৱাব যিহেতু শস্য তুলি অনা মাটিৰ পৰিমাণহে ফছল উৎপাদনৰ লগত জৰিত থাকে। শস্য কাটি অনাৰ অংশটো এই বছৰৰ কাটি অনা বুলি ধৰিব আৰু আগৰ বছৰৰ ৰোৱা বুলি গণ্য কৰিব। বৰ্তমান বছৰত ৰোৱা মাটিৰ কালি বৰ্তমান বছৰত ৰোৱা বা ৰোৱাৰ কাৰণে উপযোগী কৰা মাটি বুলি ধৰিব কিন্তু পিছৰ বছৰতহে শস্য চপোৱা হব।

- ৬। যদি সেউজীয়া সাৰ দিয়াৰ পিছত কোনো আবাদ কৰা হয়, তেন্তে সেউজীয়া সাৰ দিয়া শস্যৰ ঘৰত নভৰাব সেউজীয়া সাৰ দিয়াৰ পিছত শস্যৰ ঘৰত ভৰাব।
- ৭। একে দাগ মাটিত বা তাৰ একে দোখৰত বছৰৰ ভিতৰত যদি দুবাৰ ফছল কৰে তেন্তে প্ৰত্যেক বিধ ফছল ১৫, ২১, ২৭নং ঘৰত আৰু দুয়োটাৰ কালি ক্ৰমাৱয়ে ১৬, ২২, ২৮নং ঘৰত প্ৰথম, দ্বিতীয়, তৃতীয় বছৰ অনুযায়ী ভৰাব। দোফছলী মাটিত সৰ্ব্বসাধাৰণতে প্ৰথমে আত্ৰ খেতি কৰি তাৰ পিছত আন এবিধ ফছল কৰে। পিছত মণ্ডলে চৰজমিনত ফছল দেখা পালে আগেয়ে এবাৰ ফছল হৈছিল নে নাই মণ্ডলে সাৰধানে বিচাৰ কৰিব আৰু মাটি চাই ঠিক কৰিব।
- ৮। এটাতকৈ অধিক ফছল উৎপাদন হোৱা মাটিৰ কালি ১৭নং, ২৩নং আৰু ২৯নং ঘৰত যথাক্ৰমে প্ৰথম, দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় বছৰৰ অনুযায়ী বহুৰাব।
- ৯। ৩০নং ঘৰত সিচৰিত হৈ থকা গছৰ নাম আৰু সংখ্যা (বাগানত থকা ফলমূলৰ গছৰ বাহিৰে) নোট কৰিব। বাগানত থকা ফলমূলৰ গছৰ কালি শস্যৰ ঘৰত লিখিব। চিঠাৰ বাগানত থকা ফলবান গছৰ কালি নোট কৰাৰ সময়ত মিশ্ৰিত ফলমূলৰ গছৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰত্যেক বিধ গছৰ নাম ও কালি চিঠাত নোট কৰিব আৰু আনুমানিক হিচাবে ভাগ কৰি দেখুৱাব।
- ১০। যেতিয়া কোনো দাগত কেৱল এটা ফছল কৰে তেতিয়া ফছল পূৰ্ণ হওক বা নহওক সেই দাগৰ বিপৰীতে সেই ফছলৰ নাম লিখিব। যেতিয়া দুটা ফছল কৰে, প্ৰথম বাৰিষা কালৰ ফছলৰ নাম আৰু তাৰ পিছত শীতকালৰ ফছলৰ নাম সেই দাগত লিখিব সিহঁতৰ যিকোনো এটা পূৰ্ণ হওক বা নহওক।
- ১১। যেতিয়া এটা ফছল বাৰিষা কালত কৰে আৰু সেই ফছল নষ্ট হৈ যায়, আৰু তাৰ পিছত আন এটা বৰ্ষাকালিন ফছল কৰে প্ৰথম ফছল নিলিখি দ্বিতীয় বাৰ কৰা ফছলটো দাগত লিখিব, সেই ফছল পূৰ্ণ হওক বা নহওক। সেইদৰে জাৰকালিত যদি এটা ফছল নষ্ট হোৱাৰ